

Brüsszel, 2013.12.16.
COM(2013) 888 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

**a „szigeten folytatott gazdálkodásból származó termék” minőségre utaló választható
kifejezés indokoltságáról**

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés.....	3
2.	A szigeten folytatott gazdálkodás helyzete	3
2.1.	A szigeten folytatott gazdálkodás társadalmi-gazdasági jelentősége	5
2.2.	Szigeteken folytatott mezőgazdasági termelés	6
3.	A tagállamokban már létező címkerendszerek	7
4.	A minőségre utaló választható kifejezés indokoltsága.....	10
4.1.	A termékek vagy gazdálkodási módszerek „horizontális” tulajdonságai	10
4.2.	Az érték növelése	10
4.3.	Európai dimenzió	11
5.	Következtetés	11

1. BEVEZETÉS

A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszereiről szóló 1151/2012/EU rendelet¹ 32. cikke előírja a Bizottság számára, hogy 2014. január 4-ig nyújtson be egy jelentést – adott esetben megfelelő jogalkotási javaslatokkal együtt – az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a „szigeten folytatott gazdálkodásból származó termék” mint új kifejezés helyzetéről.

A 32. cikk kimondja, hogy a kifejezés csak a következő termékekre használható:

- a Szerződés I. mellékletében felsorolt, emberi fogyasztásra szánt termékek;
- amelyek nyersanyagai szigetekről származnak; és
- feldolgozott termékek esetében a feldolgozásnak – amennyiben az alapvetően befolyásolja a végtermék sajátos jellemzőit – szintén szigeteken kell történnie.

A Bizottság több lépést is tett annak érdekében, hogy jobban átlássa a szigeten folytatott gazdálkodás helyzetét az Unióban – konzultált tagállamokkal és érdekelt felekkel², és megbeszéléseket folytatott a releváns fórumokon³. 2013 júniusában kétnapos műhelytalálkozót szervezett a szigeten folytatott gazdálkodásból származó termékekkel és a szigetek élelmiszeriparának termékeivel kapcsolatban⁴. Ezek a tevékenységek, valamint a JRC által a műhelytalálkozót követően elkészített tudományos és szakpolitikai jelentés⁵ nagyban segítették ennek a jelentésnek az elkészítését.

Ez a jelentés megvizsgálja a szigeten folytatott gazdálkodás társadalmi-gazdasági jellemzőit és sajátosságait, áttekinti a már meglévő címkerendszereket, és megvizsgálja, indokolt lenne-e bevezetni minőségre utaló választható kifejezésként a „szigeten folytatott gazdálkodásból származó termék” kifejezést.

2. A SZIGETEN FOLYTATOTT GAZDÁLKODÁS HELYZETE

E jelentés alkalmazásában:

- a „szigeten folytatott gazdálkodásból származó termék” minőségre utaló választható kifejezés egy általános/horizontális kifejezés, amely egy termék címkéjén jeleik meg, konkrét sziget nevének említése és ábra – például logó – nélkül.

A kifejezés csak olyan termékek leírására használható, amelyek:

1. emberi fogyasztásra szántak;
2. szerepelnek a Szerződés I. mellékletében foglalt felsorolásban;
3. nyersanyagai szigetekről származnak.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2012. november 21-i 1151/2012/EU rendelete a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszereiről (HL L 343., 2012.12.14., 1. o.).

² A tagállamoknak és az érdekelt feleknek küldött kérdőívek (2013. január 28. és 2013. június 6.).

³ Minőségpolitikai tanácsadó csoport és a mezőgazdaság és a vidékfejlesztés fenntarthatóságával és minőségével foglalkozó szakértői csoport.

⁴ Sevilla, 2013. június 13–14.

⁵ Santini F., Guri, F., et al. (2013), *EU island farming and the labelling of its products*, JRC Scientific and Policy Reports, JRC84949

Feldolgozott termékek esetében a feldolgozásnak – amennyiben alapvetően befolyásolja a végtermék sajátos jellemzőit – szintén szigeteken kell történnie⁶;

- „szigeten folytatott gazdálkodás”: mezőgazdasági termékek és élelmiszerek szigeteken történő előállítás;
- „szigeten előállított termék”: szigeten előállított mezőgazdasági termék vagy élelmiszer.

Más földrajzi fogalmakkal ellentétben a „sziget” fogalmát látszólag könnyű meghatározni: vízzel körülvett földdarab. Bizonyos sajátos célokra azonban gyakran használnak ennél pontosabb meghatározásokat, amelyek figyelembe vesznek olyan további kritériumokat, mint:

- méret (terület vagy népesség alapján);
- állandó összeköttetés megléte a szárazfölddel vagy a szárazföldtől való távolság; illetve
- regionális közigazgatási hatóság megléte.

Statisztikai célokra az Eurostat a következő kritériumokat állapította meg a sziget meghatározásához:

- i. legalább 1 km²-es terület;
- ii. legalább 1 km távolság a sziget és a szárazföld között;
- iii. 50 főt meghaladó állandó lakosság;
- iv. a szárazfölddel való állandó összeköttetés (pl. híd, alagút, töltés) hiánya; és
- v. nem helyezkedhet el rajta uniós főváros.

Az ilyen kritériumoknak a mezőgazdasági termékek címkézése terén történő alkalmazása okozna bizonyos nehézségeket. Kizártak lennének például a szárazfölddel állandó kapcsolatban álló, de gazdaságilag nem igazán integrált szigetek, valamint sok alacsony népességű sziget is. Egy több mint 50 lakosnak otthont adó szigetcsoport, amelyet ennél kisebb lakosságú szigetek alkotnak (ez sok finn és svéd szigetre igaz), nem tartozna a fogalom körébe, bár ugyanolyan nehézségekkel küzd.

A **strukturális és kohéziós alapok**⁷ szerint a szigetek „a Kohéziós Alap keretében támogatásra jogosult, szigeten található tagállamok és egyéb szigetek, azok kivételével, amelyeken egy tagállam fővárosa található, illetve amelyeknek állandó összeköttetésük van a szárazfölddel”. Az Eurostat meghatározásával ellentétben ebbe a fogalomba beletartoznak a kisméretű és a part menti szigetek és két szigeten fekvő tagállam is (Málta és Ciprus), de nem

⁶ Az 1151/2012/EU rendelet 32. cikke.

⁷ Az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1260/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 1083/2006/EK tanácsi rendelet 52. cikke (HL L 210., 2006.7.31., 25. o.).

tartozik bele Írország és az Egyesült Királyság, valamint sok kicsi, állandó szárazföldi összeköttetéssel rendelkező sziget sem.

A sokféle fogalommeghatározás miatt nehéz megmondani, hogy pontosan hány sziget is található az Európai Unióban. A becslések a leginkább korlátozó meghatározásokat (állandó összeköttetés hiánya, minimális méret stb.) alapul vevő becslés szerinti 300, valamint a pusztán geomorfológiai kritériumokat figyelembe vevő becslés szerinti több mint 300 000 (többségükben Finnországban és Svédországban található) sziget között mozognak⁸.

Bár ezek a szigetek geomorfológiai, természeti, demográfiai, kulturális és közigazgatási téren nagyon sokfélék, nagy vonalakban mégis azonosítani lehet bizonyos közös jellemzőket:

- sok szigeten vannak hegyek;
- a szigetek éghajlata természetes okokból gyakran óceáni;
- az elhelyezkedésükből „perifériális jelleg” és rossz megközelíthetőség következik;
- a természetes fővárosuk egyedi és instabil;
- demográfiai jellemzően dinamikusak (kivéve a kisebb szigeteket, amelyeket egyre inkább sújt az elnéptelenedés);
- erős kulturális identitás jellemző rájuk; és
- sok esetben autonóm közigazgatással rendelkeznek.

A „sziget” fogalmának meghatározása attól függ, hogy milyen célra szükséges a fogalommeghatározás. A szigeten folytatott gazdálkodásból származó termékek címkézése esetében ahhoz, hogy döntsünk az alkalmazandó definícióról, pontosan meg kell határoznunk, mit kell közvetítenie a címkének.

2.1. A szigeten folytatott gazdálkodás társadalmi-gazdasági jelentősége

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar fontos ágazatok az EU-ban lévő szigetek gazdasága számára. A mezőgazdaság, az erdészet és a halászat a szigetek esetében a bruttó hozzáadott érték 2,7 %-át teszi ki, az EU-27 teljes bruttó hozzáadott értékének viszont csak 1,6 %-át. A szigetek esetében az élelmiszeripar is fontosabb, mint a szárazföldön: 19 %-át adja az ipari foglalkoztatásnak, míg az Unió szintjén csak 13 %-át.

A szigetek mezőgazdaság terén betöltött nemzeti vezető szerepe Görögországban és Olaszországban a leghangsúlyosabb, elsősorban a három nagy sziget (Szicília, Szardínia és Kréta) miatt. Szicília és Szardínia az értéket tekintve több mint felét adja az uniós szigetekeken folytatott gazdálkodással előállított termékeknek; Kréta, az Azori-szigetek és Réunion 5-10%-át.

Annak alapján, hogy a gazdaságszerkezeti felmérés szerint az EU-ban 2011-ben 572 000 mezőgazdasági üzem volt a NUTS 2 szigeti régiókban, a szigetekeken található mezőgazdasági üzemek teljes száma körülbelül 600 000-re tehető. A gazdaságok teljes termelése a becslések szerint évi 11,4 milliárd EUR.

A szigeten folytatott gazdálkodás kapcsán a következő **strukturális kihívások** merülnek fel:

- az egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület nagysága elmarad az uniós átlagtól;

⁸

http://www.scb.se/Pages/PressRelease_275646.aspx.

- a szigeten található mezőgazdasági üzemek kevésbé munkaerő-igényesek, mint a szárazföldön találhatóak;
- az elszigeteltség miatt magasabbak a szállítási költségek (az alapanyagok ára kétszer–háromszor is magasabb lehet, mint a szárazföldön);
- a kevés lakos miatt korlátozott a termelés sokfélesége, így a helyi verseny intenzitása is;
- az elnéptelenedés sajátos szakismeretek elvesztését okozhatja;
- a termelés gyakran specializált, és így érzékenyebb a nemzetközi gazdaságot érő megrázkódtatásokra;
- a víz- és energiaellátás, valamint a hulladékkezelés negatív hatást gyakorolhat a sziget mezőgazdaságára.

Az érdekelt felek szerint ezek a kihívások valójában pozitívan hatnak a szigeten előállított termékek és a helyi előállítási módszerek jellemzőire/tulajdonságaira. A szigetekeken folytatott mezőgazdasági termelés kihasználja a minőségnek kedvező helyi jellemzőket, és szoros kapcsolat áll fenn az elsődleges termelés, a feldolgozás és a forgalmazás között, amelyeket hagyományos szakismeretek alapján, nagyon magas színvonalon végeznek. Egyes szigetek különleges elszigeteltsége emellett hozzájárult a helyi feldolgozási technikák fejlődéséhez.

2.2. Szigetekeken folytatott mezőgazdasági termelés

Két fő **termékcsoport** dominál: a gyümölcsök és zöldségek, valamint az olyan speciális termékek, mint az olajbogyó és a bor. E két csoport termelésének összértéke az adott ágazatok uniós össztermelésének 4,7, illetve 3,6 %-át teszi ki, az uniós szigetek mezőgazdasági termelése összértékének pedig közel 60 %-át, miközben a teljes EU-t tekintve csak 30 %-ot.

A szigeten elhelyezkedő mezőgazdasági üzemek nagyrészt a kertészetre szakosodnak. A gabonafélék és a szántóföldi növények néhány kivétellel (pl. a Szicíliában termelt gabonafélék és az egyes trópusi szigetekeken termelt cukornád) alulreprezentáltak általában véve az EU-hoz viszonyítva.

A szigetekeken folytatott állattenyésztést a juhra és a kecskére szakosodott mezőgazdasági üzemek fontossága jellemzi. Az értéket tekintve a juh- és a kecskehús termelése háromszor jelentősebb a szigetekeken, mint átlagosan az EU-ban.

A tagállamok és az érdekelt felek véleményei azonban megoszlanak a **szigeten előállított termékek tulajdonságainak sajátos jellegét** illetően.

Egyesek szerint a szigeten előállított termékek a következők miatt bírnak sajátos tulajdonságokkal:

- hagyományos szakismeretek;
- az érést, a feldolgozást és a szállítást befolyásoló sajátos éghajlati viszonyok; és
- a helyben beszerzett nyersanyagok jellege.

Ezeket a sajátos tulajdonságokat úgy tekintik, mint amelyek közvetlenül kapcsolódnak a nemzedékről nemzedékre öröklődő hagyományokhoz, szakértelemhez és receptekhez,

valamint a helyi termesztésnek és az őshonos fajták tenyésztésének az egyedi körülményeihez.

Mások szerint nehezen igazolható, hogy a szigeten előállított termékek sajátos jellegűek a szárazföld part menti területeiről származó termékekhez képest, és szerintük a szigeten előállított termékeknek – magán a származáson kívül – nincsenek olyan egyedi tulajdonságaik, amelyek annak köszönhetőek, hogy a feldolgozás szigeten történt. Nem létezik példa olyan feldolgozásra, amelynek szükségszerűen a szigeten kell megtörténnie, és egyes előállítási lépéseket – mint a füstölést vagy a szárítást – egyenesen tévedés lehet úgy tekinteni, mint amelyek egyediek a szigeti éghajlat miatt, mivel lehetséges, hogy az éghajlat a közeli szárazföld partvidékén is ugyanolyan.

A fent megjelölt megállapítások összegzése:

- A szigetek mezőgazdaságának vannak közös jellemzői, de ezek inkább **strukturális kihívásokhoz** kapcsolódnak, nem a termékekben tükröződő sajátos jellemzőkhöz. Ezeket a kihívásokat már kezelik különféle intézkedések, például strukturális alapok, vidékfejlesztési programok, a közös mezőgazdasági politika körébe tartozó közvetlen támogatási rendszerek, közlekedéspolitika, kutatási programok, helyi fejlesztési stratégiák stb.
- A strukturális kihívások tekinthetők úgy is, mint amelyek pozitív hatást gyakorolnak a szigeten előállított termékek **jellemzőire/tulajdonságaira** és a termelési módszerekre (pl. fenntartják a minőséget, a szakismereteket és a nyersanyagokat, és fejlesztik a helyi feldolgozási technikákat).
- Míg a természetes és az emberi tényezők kombinációi egyedi tulajdonságokkal ruházhatják fel a szigeten előállított termékeket, ezek a tulajdonságok rendszerint **egy adott szigetre** jellemzőek. Mivel a szigetek nagyon sokfélék, irreálisnak tűnik olyan egyedi tulajdonságokat megállapítani, amelyek közösek valamennyi szigeten előállított termék – de legalább az I. mellékletben felsorolt, emberi fogyasztásra szánt termékek – esetében.

3. A TAGÁLLAMOKBAN MÁR LÉTEZŐ CÍMKERENDSZEREK

Jelenleg nem létezik olyan jogi eszköz uniós vagy nemzeti szinten, amely kifejezetten a szigeten előállított termékekből vagy szigeten folytatott gazdálkodásból származó termékek védelmét szolgálná.

A következők közvetetten lefedik a szigeten folytatott gazdálkodásból származó termékek forgalmazását is, és védik ezeket a termékeket a visszaélésektől és a megtévesztő vagy tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatoktól:

- uniós minőségrendszerek, különösen a következők:
 - oltalom alatt álló eredetmegjelölések (OEM) és oltalom alatt álló földrajzi jelzések (OFJ); valamint

- a legkülső régiók mezőgazdaságáról szóló POSEI-rendeletek⁹, amelyek főként szigetekre vonatkoznak, és amelyek rendelkeznek egy hivatalos uniós minőségrendszerről (a továbbiakban: „RUP-logó”¹⁰);
- „általános jogi” szabályok, azaz a védjegyek uniós és tagállami rendszerei, a tisztességtelen versennyel kapcsolatos és az általános fogyasztóvédelmi szabályok, valamint a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló rendeletek uniós és tagállami szinten;
- a regionális együttes védjegyek vagy tanúsító védjegyek rendszereihez hasonló eszközök kombinálása uniós minőségrendszerekkel (RUP-logó, OEM/OFJ vagy biogazdálkodás).

A szigetjellegre történő utalást tartalmazó címkével megjelölt mezőgazdasági vagy élelmiszertermékek több példáját összegyűjtötték egy nem kimerítő jellegű **jegyzékbe** a következők felhasználásával:

- a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal és a WIPO védjegyadatbázisában azonosított gyakorlatok;
- a piacon felfedezett címkék;
- uniós minőségrendszerek; valamint
- kollektív regionális márkák és kezdeményezések.

E jelöléseknek csak egy kis része tartalmazza a „sziget” általános/horizontális kifejezést és/vagy annak fordítását, illetve kis részük hivatkozik arra. Az összegyűjtött 8 400, agrár-élelmiszereket és italokat érintő megjelölés többsége egy meghatározott sziget nevét tartalmazza, és csak körülbelül 1 360-ban szerepel konkrétan a „sziget” kifejezés vagy annak fordítása – ez az összegyűjtött megjelölések 16 %-át jelenti. Ezek egy része – amelyeket rendszerint egy pontosabb, egy konkrét szigetet megjelölő földrajzi kifejezés kísér – valóban szigeten folytatott gazdálkodásból származó termékekre vonatkozik, de 80 %-uk nem (fantázianevek, védjegyek stb.).

Az összegyűjtött címkék több mint 85 %-a egy meghatározott szigetre, valamint a terméknek az erről a meghatározott szigetről vagy szigetcsoportról – például Szardínia, Azori-szigetek, Madeira vagy Martinique – való származására utal. A védjegyek jogosultjai számára fontosabb, hogy szűkebb, jól körülhatárolt eredetre utaljanak, mint az, hogy általánosan megemlítsék, hogy a termékek egy szigetről származnak.

Számos **területi márka** került bejegyzésre szigeten előállított uniós termékekre vonatkozóan¹¹. Számos sziget és/vagy szigetcsoport rendelkezik egy vagy több kollektív márkával, amelyek miatt ugyanakkor a fogyasztó nehezen tud tájékozódni. Ezek a márkák olyan együttes vagy tanúsító védjegyeken alapulnak, amelyek magánszereplők csoportjainak, helyi hatóságoknak vagy köz-magán társulásoknak a tulajdonában állnak, és mindegyikük részben ábrás védjegy (azaz egy nevet és egy jelképet tartalmaz).

⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 228/2013/EU rendelete és a Tanács és a Bizottság 793/2006/EK rendelete.

¹⁰ A francia *régions ultra-périphériques* (legkülső régiók) kifejezésből.

¹¹ Számos sziget és/vagy szigetcsoport rendelkezik egy vagy több kollektív márkával, és ez összezavarhatja a fogyasztókat.

A **RUP-logó** az Unió legkülső régióiból származó, pontosan meghatározott minőségi termékek népszerűsítésére szolgál. Ezeknek a termékeknek meg kell felelniük bizonyos, a minőségre, termelési módra, előállítási vagy elkészítési technikákra, illetve a kiszerelésre és csomagolásra vonatkozó követelményeknek. A logót leggyakrabban a Guadeloupe-ról, Martinique-ről, a Kanári-szigetektől és Madeiráról származó banánra használják, de az ezekből a régiókból származó más gyümölcsökre (pl. ananászra és dinnyére), zöldségekre, virágokra és borra is.

A szigetekre vonatkozó **OEM-ek/OFJ-k** az Unióban bejegyzett, agrár-élelmiszeripari földrajzi jelzéseknek körülbelül 10 %-át teszik ki: 2013. október 1-jén az 1 158 OEM/OFJ termék közül 118-at állítottak elő szigeten. 50 szigeti bor neve szintén védelmet élvez uniós minőségrendszerek keretében. Így összesen 168 bejegyzett OEM/OFJ termék származik uniós szigetekről. Az OEM/OFJ termékek körülbelül 5 %-át teszik ki az uniós szigetekeken folytatott mezőgazdasági termelés teljes értékének (a JRC jelentése alapján).

A földrajzi nevek elsősorban a szóban forgó szigetre utalnak (az esetek 52 %-ában, főként görög szigetekre, valamint Szardíniára, Korzikára és a Kanári- vagy Baleár-szigetekre), néha kiegészítő nevekkal (különösen a krétai megjelölések esetében, amelyek általában további részleteket tartalmaznak arra vonatkozóan, hogy a termék a sziget mely részéről származik). Más esetekben (32 %) a megjelölés egy szigeten lévő helyiségre utal. Ilyen a szicíliai megjelölések többsége, de más helységek, például a Külső-Hebridákon lévő Stornoway település esetében is ilyen megjelölést használnak. Néhány esetben (8 %) egy szigetcsoport nevét (pl. Azori-szigetek, Shetland-szigetek, Orkney-szigetek és Kanári-szigetek) említik meg.

A tagállamok/érdekelt felek összegyűjtött véleményei és az OEM/OFJ logók felmérése alapján:

- a termelői csoportok nem tájékoztatnak következetesen a szigeti eredetről a logóikban. A logók rendszerint nem az érintett szigetre összpontosítanak. A legtöbb esetben fantázialogókat használnak;
- az OEM/OFJ-rendszereket részesítik előnyben a szigeten előállított termékek egyediségének, sajátos tulajdonságainak és minőségének közvetítésére. Rendszerint a szóban forgó konkrét sziget nevét, a származási települést vagy régiót említik meg;
- akad néhány példa arra, hogy használják a „szigeten előállított termék” általános kifejezést:
 - Dánia (a Læsø-szigeti barna méhek méze, az ország déli részén található Fejerszigetről származó alma);
 - Finnország („ålandi juh” vagy „szigetcsoportról származó termék”); valamint
 - Hollandia („Waddengoud”);vagy a regionális hatóságok által létrehozott regionális kollektív logókat, például Madeira esetében („madeirai termék”) és a Kanári-szigeteken („*Tenerife Rural*”, „*Gran Canaria Calidad*”, „*Alimentos del Hierro*”).

Az érdekelt felek szolgáltatott bizonyítékokat megtévesztő címkézési gyakorlatokról vagy szigeten előállított „hamis” mezőgazdasági termékekről is (turistáknak kínált olcsó utánzatok), és hangsúlyozták, hogy szükség van az uniós szigetekeken folytatott gazdálkodásból származó termékek hitelességének védelmére.

Összefoglalásképpen, sok bejegyzett OEM/OFJ vonatkozik uniós szigetekről származó termékekre, de ezek az uniós átlaghoz képest nem fedik le a termékek jelentősen nagyobb hányadát. Létezik sok olyan magáncímke is, amely szigeti eredetre utal, ezek többsége a konkrét szigetet említi meg.

4. A MINŐSÉGRE UTALÓ VÁLASZTHATÓ KIFEJEZÉS INDOKOLTSÁGA

A minőségre utaló választható kifejezéseket az 1151/2012/EU rendelet hozta létre annak érdekében, hogy a termelők tájékoztathassák a fogyasztókat a mezőgazdasági termékeik hozzáadott értéket képviselő jellemzőiről vagy sajátosságairól. Az ilyen kifejezéseket a rendelet 29. cikkének (1) bekezdése a következőképpen határozza meg:

- a kifejezés egy vagy több termékkategória valamely „horizontális” tulajdonságára, illetve a mezőgazdasági gazdálkodáshoz vagy a feldolgozáshoz kötődő, egy adott területen jellemző sajátosságára utal;
- használata növeli a termék értékét a hasonló típusú termékekhez képest; és
- európai dimenzióval bír.

4.1. A termékek vagy gazdálkodási módszerek „horizontális” tulajdonságai

Az Unióban található szigetek változatos földrajzi jellemzői miatt jelentős és sokféle a mezőgazdasági termékek és az élelmiszertermékek előállítása, különösen a szakosodott növénykultúrák (gyümölcs, zöldség, burgonya, olívaolaj és bor) esetében, de az állati eredetű termékeket (juh- és kecskehús, és kisebb mértékben tejtermékek és szarvasmarha) tekintve is.

Az agrár-élelmiszeripari ágazat sokkal nagyobb szerepet játszik az uniós szigetek gazdaságában, mint átlagosan az Unió gazdaságában, és gyakran szoros kapcsolatban marad a fő gazdasági tevékenységgel, az idegenforgalommal. Sok sziget rendelkezik olyan fejlődési stratégiákkal, amelyek felhasználják az „intelligens szakosodást” az idegenforgalom és a helyi agrár-élelmiszeripari ágazat közötti szinergiák kiaknázására.

A helyi szaktudás, a hagyományok, a természeti tőke bősége, valamint a sajátos növényváltozatokat és őshonos állatfajtaikat jelentő helyi biodiverzitás az uniós szigetekeken a növekedés egyik motorjává teszik az agrár-élelmiszeripari ágazatot, elsősorban a magas hozzáadott értékkel rendelkező, piaci rést kitöltő termékek révén.

Ezek az elemek azonban, bár általában véve közősek a szigetekeken folytatott gazdálkodás módszereit tekintve, különbözőképpen nyilvánulnak meg az egyes szigetekre jellemző termékekben, így nem feltétlenül jelennek meg olyan „horizontális” tulajdonságként, amely közös valamennyi szigeten előállított termék – mint termékkategória – esetében.

4.2. Az érték növelése

Bár valamennyi uniós sziget osztozik olyan tulajdonságokban, amelyeket potenciálisan közvetíteni lehetne egy általános címkézési kifejezéssel, mint amilyen a „szigeten folytatott gazdálkodásból származó termék” kifejezés, úgy tűnik, az ilyen címkézés hozzáadott értékét tekintve vegyesek a vélemények.

Az élelmiszertermékeik forgalmazásakor a termelők túlnyomó többsége egy **meghatározott sziget** vagy szigetcsoport megemlékezésével közvetíti a szigetjelleg fogalmát. Nem merült fel példa arra, hogy egy márka vagy minőségrendszer minden szigetet lefedne, függetlenül azok pontos elhelyezkedésétől. Használják „horizontális” címkéket kis szigetek csoportjaira, például több kis dán szigetre vagy a „szigetcsoportról származó termékekre” (Finnország) vonatkozóan, de ez még messze van egy horizontális, általános, a szigeten folytatott gazdálkodásra vonatkozó címerendszertől.

Ezenkívül a szigetek egyes esetekben versengenek egymással, és a piacon kitűnni kívánó termelők számára kulcsfontosságú, hogy egy konkrét szigetre hivatkozzanak.

4.3. Európai dimenzió

Az EU-ban található szigeteknek vannak közös jellemzőik a földrajzot, a természeti, emberi és társadalmi tőkét, valamint a szárazföldről való gazdasági és politikai függést tekintve.

A JRC-IPTS 2005-ös „társadalmi elszámolási mátrixaiban”¹² szereplő kereskedelmi mintázatok alapján az uniós szigetek mezőgazdasági termelésének az értéket tekintve átlagosan körülbelül 60 %-át, az élelmiszeriparuk termelésének pedig 35 %-át „exportálják”, főként az adott tagállam szárazföldi részeibe. Az agrár-élelmiszeripari termelésüknek csak 7 % (Madeira) és 18 % (Kanári-szigetek) közötti hányada kerül más tagállamokba vagy harmadik országokba, de ezekre a termékekre már vonatkozik egy uniós rendszer (a RUP-logó).

5. KÖVETKEZTETÉS

Azoknak a nehézségeknek, amelyekkel az Unióban található szigeteknek és azok mezőgazdasági ágazatának szembe kell nézniük, a többsége **strukturális**, és elsősorban strukturális megoldásokat és szakpolitikai válaszokat kíván, amelyek részben már megvalósultak egyrészt regionális szakpolitikai és vidékfejlesztési intézkedések, másrészt a sajátos hátrányokat kompenzáló támogatások révén.

A szigetek előállított agrár-élelmiszeripari termékek nem mindegyike tartozik a már létező programok, illetve a minőség javítására és a piacon lévő termékek értékének növelésére irányuló köz- vagy magánkezdményezések körébe. Például (az értéket tekintve) csak 5 %-ukra vonatkozik OEM/OFJ, a RUP-logó pedig, ha használják, a legkülső régiókból származó, bizonyos követelményeknek megfelelő konkrét termékeket céloz meg. Másfelől viszont sok magán szabványt vezettek be, amelyek gyakran egy meghatározott földrajzi eredetre utalnak. A helyzet azonban látszólag egyenlőtlen az Unióban található szigetek tekintetében.

A „szigeten folytatott gazdálkodásból származó termék” minőségre utaló választható kifejezés melletti érvek a következők:

- viszonylag alacsony adminisztratív, ellenőrzési és költségvetési terhet jelentő **önkéntes eszközként** a minőségre utaló választható kifejezés megfelelő lehet egyes

¹² Mueller, M. és Ferrari, E. (2012), *Social Accounting Matrices and Satellite Accounts for EU-27 on NUTS 2 Level (SAMNUTS2)*, JRC Scientific and Policy Reports, EUR 25687 EN.

kistermelők számára, különösen olyan szigeteken, amelyek túl kicsik ahhoz, hogy más marketingeszközöket (például együttes, tanúsító és területi márkákat, OEM-eket/OFJ-eket vagy RUP-logót) használjanak. Ez csak a szigeten előállított termékek kis része esetében lenne releváns,

- amellet, hogy **kommunikációs és marketingeszközként** szolgálna, a minőségre utaló választható kifejezés növelhetné egyes szigeten folytatott gazdálkodásból származó termékek értékét, különösen, ha a tagállamok biztosítják, hogy a kifejezés más intézkedésekhez kapcsolódjon vagy integrálva legyen azokkal;

másfelől viszont:

- a „szigeten folytatott gazdálkodásból származó termék” minőségre utaló választható kifejezés **büntetheti azokat a termelőket**, akik már részt vesznek minőségrendszerekben, azzal, hogy versenyhelyzetet teremt a számukra. Fennáll a veszélye annak, hogy **felhígnak a már meglévő kezdeményezések** (területi jelölések, OEM-ek/OFJ-k stb.), amelyek szigorúbb ellenőrzések és/vagy tanúsítás tárgyát képezik, és így többletköltségekkel járnak;
- az, hogy jelenleg nem léteznek a szigeten előállított termékeket jelölő általános címkék (a címkén és a promóció során **meghatározott szigeteket** említene meg), arra utal, hogy a „sziget” fogalmát nem tekintik kellően erőteljesnek vagy megfelelőnek ahhoz, hogy konkrét üzenetet juttasson el a fogyasztókhoz. Az egyetlen példa, amely közel áll ahhoz, hogy ilyen üzenetet közvetítsen, a RUP-logó, amelynek azonban korlátozott az alkalmazási köre. Egy minőségre utaló választható kifejezés negatív hatást gyakorolhatna ezekre a meglévő rendszerekre;
- mivel a szigeten előállított legtöbb terméket nem exportálják, hanem helyben vagy az adott tagállam szárazföldi területén értékesítik, lehet azzal érvelni, hogy a címkén szereplő állítások szabályozása **jobban kezelhető tagállami szinten**;
- a minőségre utaló választható kifejezést potenciálisan használó **termékek körét valószínűleg jelentősen korlátozzák** az 1151/2012/EU rendeletben előírt, a nyersanyagok beszerzésére és a feldolgozás követelményeire vonatkozó kötelezettségek, valamint az I. mellékletben szereplő termékekre történő korlátozás;
- a szigeteket érintő **strukturális problémák** kezelhetők a meglévő strukturális eszközökkel.

E jelentés célja, hogy tényszerű elemzést nyújtson, amelynek alapján meg lehet vitatni, hogy egy új, minőségre utaló választható kifejezés, a „szigeten folytatott gazdálkodásból származó termék” lefoglalása megfelelő módja-e annak, hogy segítsük a szigeteken gazdálkodó termelőket a termékeik értékét növelő jellemzők hatékonyabb kommunikálásában.

A Bizottság felkéri az Európai Parlamentet és a Tanácsot arra, hogy vitassák meg e jelentést, és örömmel fogadja az észrevételeiket.